

GERDA VAN WAGENINGEN

De geur van
wilde bloemen

ABCOUDE

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK

Huiverend opende Joke van der Sluis de buitendeur. Foei, wat waaide er een ijskoude wind. Met een rilling over haar rug ging ze de keldertrap af, om haar fiets beneden in de kelderruimte te stallen.

Het was laat geworden, het was al donker. Vanwege het besneeuwde wegdek had ze hele stukken moeten lopen om thuis te komen. Nadat ze de kelderdeur weer op slot had gedaan nam ze behendig de vele treden van de trappen naar boven.

Het gezin Van der Sluis woonde driehoog in een portiekflat in Rotterdam-Zuid. Vele straten met allemaal ongeveer dezelfde huizen waren daar in de afgelopen jaren gebouwd. Meteen na afloop van de oorlog, nu alweer bijna elf jaar geleden, was er in het hele land begonnen met de wederopbouw. De woningnood was evenwel nog steeds ongekend nijpend. Bijna ieder jong stel dat trouwde, moest jarenlang op een huis wachten of ging

eerst bij ouders of schoonouders inwonen, wat vaak tot grote spanningen leidde. Er waren veel te weinig huizen en de huizen die er werden gebouwd, waren klein. Als veel mensen op elkaars lip moesten leven, ontstonden er gemakkelijk spanningen.

Zelf hadden ze eigenlijk best wel geluk gehad. Toen haar ouders trouwden, in de crisisjaren dertig, hadden ze al snel een huis gekregen in een van de vele straten van het oude gedeelte van Rotterdam-Zuid. Daar was Joke als oudste van de drie kinderen geboren. Vier jaar later was haar zusje Lies geboren en in de oorlogsjaren kreeg ze nog een broertje, Flip.

Die oorlogsjaren waren overigens een vreselijke tijd geweest voor het gezin. Vader Van der Sluis was terwijl zijn vrouw zwanger was, weggevoerd naar Duitsland, waar hij in een werkkamp tewerkgesteld was geweest. Daar had hij zoveel meegemaakt dat hij zo nu en dan last had van onbeheersbare woedeaanvalen. Haar moeder was een stille, rustige vrouw, huisvrouw vanzelfsprekend. De ouders van haar vader woonden destijds beneden hen, het waren slechte en krappe huizen geweest. Beiden hadden de oorlogsjaren niet overleefd en Jokes moeder had voor haar

schoonmoeder gezorgd in de tijd dat die ziek was en het afliep. Haar opa was door de Duitsers vermoord.

Maar haar vader had de verschrikkingen in Duitsland overleefd en had na de oorlog werk gevonden als politieagent in de Rotterdamse haven. Toen niet veel later deze nieuwe huizen waren gebouwd, had het gezin door bemiddeling van de rivierpolitie zijn huidige woning toegewezen gekregen.

Dat was een hele vooruitgang geweest. Het huis was eind 1947 gereed gekomen, het had vier kleine kamers, en zelfs een douche. Dat was een luxe die nog lang niet in alle huizen gebruikelijk was.

Joke hijgde niet eens na het nemen van de trappen naar boven. Daar opende ze met een andere sleutel de deur van hun flat. Zelfs binnen was het koud. Ze huiverde nog, terwijl ze haar jas aan de kapstok hing en haar wanten, sjaal en muts opborg in de slaapkamer, die ze deelde met haar zus. Het was een klein kamertje, twee bij drie meter ongeveer, en met twee bedden en een kast erin was het kamertje tjokvol. Er was nog zo'n kamertje voor Flip. In de voorkamer stond een kachel en in de achterkamer, die door schuifdeuren van de

woonkamer kon worden afgescheiden, stonden het opklapbed van haar ouders en de eettafel.

Haar moeder stak haar hoofd om de hoek van de keuken. 'Ben je daar eindelijk? Wij hebben niet gewacht met eten, hoor, maar er staat een prakje voor je op de kachel.'

'Lekker, ma. Ik moest hele stukken lopen vanwege de sneeuw.' Ze huiverde en strekte haar handen uit naar de brandende kolenkachel.

'Misschien kun je morgen beter met de tram naar je werk gaan?' opperde de oudere vrouw bezorgd. 'Het is een strenge winter.'

'Ik zie nog wel. De tram rijdt helemaal om en zit met dit weer tjokvol, zodat je toch de hele weg moet staan, op elkaar gepropt als haringen in een tonnetje. Ik moet bovendien overstappen en met de bus verder. Dan ben ik evengoed erg lang onderweg. En in de Maastunnel fiets ik droog.'

'Eerst eten,' knikte haar moeder.

Joke vouwde haar handen om voor het eten te bidden. Haar moeder zette het emailen schaaltje dat op de kachel had gestaan om het eten warm te houden, voor haar op tafel en ze schepte het eten op haar bord. 'Ik heb al afge-

wassen, dus je eigen spullen moet je straks zelf maar even afwassen.'

'Heeft pa avonddienst?'

'Ja, kind. Hij zal ook wel moeite hebben om vanavond thuis te komen. Het is een ake-
lig strenge winter. Gelukkig kan het niet lang
meer duren of het wordt uiteindelijk toch
weer voorjaar. Ik ben al die kou zo zat. Het
blijft in de keuken gewoon een ijskelder, zelfs
al laat ik er alle gaspitten branden en doe ik
zo veel mogelijk het gordijn voor de balkon-
deur dicht om de kou buiten te houden.'

'Lekker, hutspot,' smulde Joke. 'Waar is
Lies gebleven?'

'Schaatsen,' bromde haar moeder. 'Ze kan
er maar geen genoeg van krijgen.'

Nadat Joke haar prakje had opgegeten, ge-
volgd door een bord karnemelkse gortepap
met stroop waar ze nog altijd, als was ze een
kind, met een lepel stroop haar naam in
schreef voor ze de stroop om de pap te zoeten
erdoorheen roerde. Dat was lekker. Ze pakte
haar spullen op toen ze klaar was met eten en
verdween ermee in de keuken. Sinds kort
hadden ze een geiser en dat was een groot ge-
mak, want je kon zo een teiltje in de goot-
steen zetten en vol laten lopen met warm wa-

ter, zonder eerst een ketel met water warm te moeten maken op het gasstel. Haar grootouders in Zwijndrecht kenden al die luxe niet. Daar stond nog gewoon een kolenfornuis in de keuken en een kachel in de kamer. Voordeel daarvan was natuurlijk wel dat het in de keuken in de winterdag ook warm was, en niet zoals hier zo koud dat je niet wist hoe hard je op moest schieten om de klus geklaard te hebben en terug te kunnen gaan naar de warme woonkamer.

Ze waste haar bord en bestek af, droogde alles af en borg het zorgvuldig op. Zelfs de keuken in huis was niet groot, net als haar slaapkamer twee meter breed en drie meter diep, met aan het eind een buitendeur naar het balkon dat ongeveer een meter diep was en twee meter breed. In de zomer konden er als de keukendeur open stond net een stoel en een krukje op het balkon staan, dan zaten vader en moeder vaak buiten. Vader rookte dan een sigaar en haar moeder soms een sigaret. Steeds meer vrouwen begonnen sigaretten te roken en zelfs broeken te dragen, al droeg haar moeder die alleen in de vakantie. Nu ja, wat heette vakantie? Bijna niemand ging immers met vakantie? Dat was iets voor

verwende rijke mensen, maar niet voor mensen zoals zij. Wie net als zij in de stad woonde, ging op zijn best een dagje naar de dierentuin, naar het strand van Hoek van Holland met de trein of naar Oostvoorne met de stoomtram.

Zelf hadden ze geluk, want ze hadden familie wonen op het platteland, waar ze elke zomer twee weken naartoe gingen. De broer van haar moeder woonde in Numansdorp in de Hoeksche Waard. Oom Aad was getrouwd met een boerendochter daar en woonde nu met zijn vrouw en kinderen op de boerderij van haar ouders. Daar ging het gezin Van der Sluis elke zomer twee weken logeren, en in ruil voor de gastvrijheid hielp haar vader dan mee met de oogst. Meer vrije dagen had vader niet, en oom Aad was blij met een gratis paar helpende handen in de tijd dat het graan werd geoogst en op schoven moest worden gezet om het te laten drogen op het land, of dat erwten op oppers moesten worden gezet, allemaal zwaar en stoffig werk. Maar vader scheen dat prettig te vinden. Zijn zwager had in de oorlog een paar maanden in een concentratiekamp gezeten voor hij daar als uitgehongerd man was bevrijd. Soms praatten die twee

samen over die gruwelijke tijd, maar niet vaak. Het ophalen van die herinneringen was blijkbaar te pijnlijk, besefte Joke. Ze wist dan ook slechts in grote lijnen wat haar vader in die vreselijke tijd had meegemaakt.

Meer herinnerde ze zich van de tochten die ze met haar moeder hadden gemaakt naar de oom waar ze nu vakantie vierden, om er aardappelen en meel te halen. Vaak genoeg was het eten weer afgepakt als ze op de terugweg de Barendrechtse brug moesten passeren, waar de Duisters niet schroomden het eten en zelfs de fietsen in te pikken van de hongerende stadsbewoners.

Nadat ze eens zo de fiets waren kwijt geraakt, waren ze met de oude kinderwagen gegaan. Duitse soldaten hadden wel iets aan een fiets, maar niets aan een versleten kinderwagen! Maar haar oom had hen zodoende wel in leven weten te houden en zelfs hadden oom en tante nog een poosje een onderduiker in huis gehad, een Engelse vliegenier die ergens in de buurt van hun boerderij met zijn vliegtuig was neergestort, en waar het verzet hem toen na een tijdje verder had geholpen om terug te vluchten naar zijn land. Die vliegenier was na de oorlog nog weleens met zijn vrouw

bij oom en tante Lijnie langs geweest om zijn redders te bedanken.

Ach, het was goed dat ze na de oorlog verhuisd waren naar dit nieuwe huis. Hier drukten de herinneringen niet zo op hen. Vader was zes maanden na de oorlog pas weer thuisgekomen. In de maanden na de bevrijding had hij overal en nergens een poosje gewerkt voor kost en inwoning, want geld om meteen naar huis te reizen had hij niet gehad. Niet lang na zijn thuiskomst had hij een baan gekregen bij de Rotterdamse rivierpolitie, omdat hij voor de oorlog jarenlang als knecht bij een binnenschipper had gewerkt, en via de politie was er voor betere huisvesting gezorgd.

Vader Van der Sluis ging net als Joke elke dag op de fiets de Maastunnel door, naar het bureau van de rivierpolitie vlak bij de tunnel.

Joke was blij met haar baan in het deftige naaiatelier aan de Westersingel, waar gegoede dames uit de stad hun kleren lieten naaien. Ze was er meteen na de huishoudschool al komen werken, al mocht ze toen nog niet veel doen, alleen spelden oprapen, schoonmaken en voor koffie zorgen. Wat later, toen ze twee dagen in de week naar de naaischool ging en op de andere dagen in het atelier in de leer